

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา : กรณีศึกษา บ้านดอนยานาง, จังหวัดกาฬสินธุ์
ผู้วิจัย	: ร.ต.ต.หญิง กชกร โพธิ์ล้ำ
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอูน), ดร. ป.ธ.๗, ร.บ., พช.ม., พธ.ด.(พระพุทธศาสนา) : ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, อบ.(อภิธรรม บัณฑิต),บศ. ๙ (บาลีศึกษา ๙ ประโยค) ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.บ.(ภาษาไทย) พธ.ม. พระพุทธศาสนา) พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ (๑) ศึกษาแนวคิดและความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (๒) ศึกษาความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย (๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนาพบว่า ในพระพุทธศาสนานั้นก็ได้ปฏิเสธมนุษย์ (ผี) เช่น เมื่อเกิดภัย ๓ อย่างในเมืองไพศาลี หนึ่งในนั้น คือ ภัยเกิดจากมนุษย์ (ผี) ในครั้งนั้นพระพุทธเจ้าได้ให้พระอานนท์เรียนรัตนสูตรแล้วสวดพระปริตร ทำให้มนุษย์ทั้งหลายหนีไปหมด และพระผู้มีพระภาคได้รับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย เรื่องอันตราย ๑๐ ประการ ของพระภิกษุ หนึ่งในนั้น คือ ผีเข้าสิงภิกษุ เรานุญาตให้ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงโดยย่อ โดยพระพุทธศาสนามีทำที่หรือสอนให้มนุษย์ปฏิบัติต่อผีอย่างเหมาะสม ด้วยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผีหรือผู้ที่จากไป และตามที่ปรากฏในรัตนสูตร, เมตตสูตร, ปัพพชิตอภินิหารสูตร, ธรรมบท, เรื่องไตรภูมิ และพระสูตรอื่นๆ

ตามหลักการพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม และความเชื่อต้องประกอบด้วยปัญญา ศรัทธา ๔ ประการ คือ (๑) กัมมสัทธา เชื่อกฎแห่งกรรม (๒) วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม (๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน (๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า โดยกรรมเป็นทางนำสัตว์ไปเกิดใน ๓ ภูมิ คือ กามภูมิ รูปภูมิ และ อรูปภูมิ

โดยภาคอีสานนำเอามูลเหตุที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนามาประยุกต์เข้ากับความเชื่อเรื่องผีเดิมเป็นประเพณีฮีตสิบสองในการประกอบการทำบุญทั้งสิบสองเดือน สำหรับผู้หวังมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ หรือนิพพานในอนาคต

ความเชื่อเรื่องผีของคนไทยมีการจัดประเภทผีทั่วไป ไว้มากมาย เช่น ผีบรรพบุรุษ รุกเทวดา ผีปอบ ผีแม่นาคพระโขนง และผีอื่นๆ เชื่อว่ามีผีให้คุณให้โทษ และยังเป็นการแสดงเคารพ กตัญญูต่อผีบรรพบุรุษ ทำให้คนไม่กล้าทำผิดเป็นการควบคุมความประพฤติบุคคลโดยทางอ้อม

การประกอบพิธีฮีดลีสองหมู่นบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ประเพณีฮีดลีสองเดือน เป็นการประกอบงานบุญ เช่น งานวันสงกรานต์แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ด้วยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผีบรรพบุรุษ และการทำบุญชำระที่ศาลากลางหมู่บ้านนิมนต์ พระภิกษุสงฆ์มาทำพิธีปัดรังควานขับไล่สิ่งไม่ดีให้ออกไปพ้นเขตหมู่บ้าน

ความเชื่อเรื่องผีปอบและผีอื่น ๆ ที่มีต่อพิธีกรรมของชาวบ้าน ดังนี้

๑. พิธีขึ้นบ้านใหม่ มีการสวดถอนโดยนำเอาแบบอย่างการสร้างพระอุโบสถ์ และนิมนต์ พระสงฆ์มาค้างคืน เพื่อให้พระสงฆ์ทำกิจของสงฆ์ คือ สวดมนต์เช้า-เย็น เพื่อให้เป็นสิริมงคล ถือว่าเป็น การขับไล่เสนียดจัญไร หมายถึง ภูตผี วิญญาณร้ายต่างๆ รวมทั้งผีปอบ

๒. พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ ทำให้สำหรับคนป่วยหรือผู้ที่หายป่วย เช่น การแต่งแก้ เสี่ยงเคราะห์ เพื่อให้ผู้ป่วยหายโรคร้ายและปัดรังควานขับไล่สิ่งชั่วร้าย เช่น ภูตผีต่างๆ รวมทั้งผีปอบด้วย

๓. พิธีกรรมสู่ขวัญ เมื่อเกิดการเสียชีวิต เช่น การเจ็บป่วยนานๆ ตีใจหรือตกใจเสียชีวิต หนีไปอยู่ที่ต่างๆ ผีปอบและผีต่าง ๆ จับไว้ไม่ให้ขวัญกลับมา จึงทำพิธีเรียกขวัญกลับมาอยู่ที่กาย

ความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีต่อพิธีกรรมเสี่ยงช่องภาคอีสานและของชาวบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ การประกอบพิธีกรรมเสี่ยงช่องภาคอีสาน เป็นการใช้ค้นหาหรือติดตามสิ่งของที่หาย หรือจับขโมย หรือใช้ปราบสิ่งชั่วร้ายและเป็นการปัดรังควาน เช่น ผีปอบ ให้ออกจากหมู่บ้านเสี่ยงช่อง จะช่วยตามหาเจ้าของผีปอบว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหนเสี่ยงช่องมีสามประเภท คือ (๑)เสี่ยงช่อง ขจ้ำ (ผีบรรพบุรุษ) สิ่งเข้าเสี่ยงช่อง (๒)เสี่ยงช่องเทวดา (๓)เสี่ยงช่องวิชาอาคม

การประกอบพิธีรักษาหมู่บ้าน ของหมู่บ้านดอนยานาง พระครูประสูต ธรรมสุนทร ทำพิธีกรรมการเข้าทรง และทำพิธีปลุกเสกไม้ทศกัณฐ์และคนจับไม้ทศกัณฐ์เพื่อไล่จับผีปอบ

ความเชื่อเรื่องผีปอบและผีอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

(๑) การสวดภาณยักษ์ (๒) พิธีกรรมทำน้ำพระพุทธรณ์ (๓) การสวดพระปริตร

พิธีกรรมตามคัมภีร์อาถรรพณ์เวทย์ของพราหมณ์ พวกอารยันได้เขียนคัมภีร์ไว้ แบ่งเป็น ๘ ประเภท โดยเฉพาะคัมภีร์ที่ ๖ เกี่ยวกับไสยศาสตร์ที่ใช้ภูตผีปีศาจทำอันตรายผู้ที่เป็นศัตรู ส่วน คัมภีร์ที่ ๗ เป็นพระเวทย์แก้ภูตผีปีศาจ เรียนปลุกเสกสิ่งของเพื่อขับไล่ผี